

Лекція № 9 Тема: Історія розвитку медсестринства

План

1. Медсестринство в Європі та США
2. Міжнародна Рада медичних сестер
3. Товариство Червоного Хреста, його значення в створенні шкіл сестер милосердя
4. Розвиток медсестринства в Україні

ЛІТЕРАТУРА

1. Шегедин М.Б., Мудрик Н.О. Історія медицини та медсестринства. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. — 328 с.
2. Верхратський С.А., Заблудовський П.Ю. Історія медицини. — К.: Вища шк., 2001.- 431 с.

Медсестринство в Європі та США Офіційної системи навчання медичних сестер досі не існувало. Лікарями були чоловіки з доброю спеціальною освітою, як правило, із заможних сімей. Стосунки між ними та сестрами милосердя були однозначними: сестра виступала в ролі досвідченого слуги, "беззаперечно підкореного лікарю або хірургу". Однією з найважливіших подій в історії сестринської справи цього періоду стало відродження протестантською церквою інституту "дияконниць" (це жінки, християнки, які служать своїм сестрам у Христі або в ім'я потреб інших). В жовтні 1836 року пастор Theodor Flinder створив в Кайзерсверті на Рейні в Німеччині Рейнсько-Вестфальську общину дияконниць. Община мала свою лікарню та школу для навчання сестер по догляду за хворими. Про діяльність Рейнсько-Вестфальської общини дияконниць дізналась Флоренс Найтінгейл, одна з найосвіченіших особистостей часів Вікторіанської Англії, яка відіграла видатну роль в подальшому розвитку сестринської справи у світі. Флоренс Найтінгейл - засновниця міжнародної системи підготовки кадрів середнього і молодшого медичного персоналу. Народилась Флоренс Найтінгейл 12 травня 1820 року в багатій сім'ї у Флоренції. Вона знала багато іноземних мов, літературу, музику. Потяг до професії медичної сестри у Флоренс проявився дуже рано. Незважаючи на заборону батьків, вона в 27

років (1847 р.) відправилась у Кайзерсверт і пройшла там протягом трьох місяців повний курс підготовки з сестринського догляду за хворими. У 1853 році вона ознайомилась з роботою сестер милосердя у Франції. Після повернення до Англії Ф. Найтінгейл одержала посаду суперінтенданта в одній з установ для догляду за хворими жінками з вищих верств лондонського суспільства, де протягом року пройшла першу школу управлінської роботи і внесла багато нового та раціонального в її організацію. Коли розпочалась Кримська війна, Флоренс Найтінгейл було 34 роки. У листопаді 1854 року вона на чолі загону, що налічував 38 сестер милосердя-добровольців, прибула до Криму. У Скутані вони заснували свій шпиталь. Флоренс допомагала лікарям під час операцій, дбала про поліпшення обслуговування поранених, що дало значні позитивні результати: покращились санітарні умови перебування поранених та хворих у військових шпиталях, поліпшився сам догляд за ними і комфорт. Завдяки запровадженому нею комплексу санітарних заходів в шпиталях смертність серед солдатів знизилась з 40 до 2 відсотків. Початок розвитку сучасної сестринської справи в Англії був покладений у 1860 р., коли вперше був здійснений прийом учнів у школу медичних сестер нового типу, відкриту Флоренс Найтінгейл при лікарні св.Томаса у Лондоні. Підготовка медичних сестер включала рік теоретичного навчання в школі і 2-3 роки практики у шпиталі для закріплення одержаних знань. Діяльність Ф. Найтінгейл створила перший взірець медичної сестри, який був використаний викладачами шкіл медсестер в їх виховній роботі. Медична сестра повинна була відрізнятися: знаннями, технічною підготовкою, відповідним характером з урахуванням таких якостей, як спостережливість, терплячість, невтомність, любов до порядку і таке інше. Успішне виконання всіх функцій гарантувало одержання сестрами рекомендацій для призначення їх на керівні посади в шпиталі та сестринські школи. Закінчуючи школу, сестри милосердя виголошували складену Ф. Найтінгейл урочисту клятву: "Перед Богом і перед обличчям зібраних урочисто обіцяю вести життя, сповнене

чистотою, і чесно виконувати свої професійні обов'язки. Я буду утримуватись від усього отруйного та шкідливого і ніколи свідомо не використаю і не призначу ліків, які можуть завдати шкоди. Я зроблю все, що в моїх силах, щоб підтримувати і підвищувати рівень моєї професії. Я буду зберігати у таємниці всю особисту інформацію яка опиниться у моєму розпорядженні під час роботи з пацієнтами та їх родичами. Всіма силами я буду намагатися допомагати лікарю в його роботі та присвячу себе забезпеченню здоров'я тим, хто звернувся до мене за допомогою". Таким чином, школа Ф. Найтінгейл фактично стала моделлю підготовки управлінської та педагогічної ланки сестринського персоналу. Вперше Ф. Найтінгейл застосувала наукові методи у вирішенні проблем сестринської справи. На її думку сестринська справа була незалежною, самостійною та почесною професією, суміжною з медичною, не підпорядкованою їй. Померла Флоренс Найтінгейл у віці 90 років. У Флоренції, на її батьківщині, у старовинному храмі поряд з гробницями Дайте і Мікеланджело, в глибокій ніші стоїть статуя жінки, статуя Флоренс Найтінгейл. Біля підніжжя написано: "Вона була прикладом служіння людям і символом міжнародного милосердя", що з часом стало лозунгом Міжнародного Червоного Хреста. Міжнародним комітетом Червоного Хреста у 1912 р. було засновано медаль її імені, якою нагороджують кращих медичних сестер світу. На медалі з однієї сторони - зображення Флоренс Найтінгейл, з іншої - латинський напис: "Pro Vera Misericordia et cara Humanitate Perennis decor universalis" - "За здійснене милосердя і опікування людьми, яке викликає захоплення усього людства", і посередині вигравіроване прізвище того, кому ця нагорода видається. У положенні про цю медаль говориться, що вона "... не для увінчання кар'єри, як би вона не заслуговувала нагороди, а для того, щоб відзначити видатні дії і визнати незвичайні моральні якості нагороджених". Дотепер цією медаллю нагороджено близько 1000 осіб. У 1873 році в США були відкриті перші три медсестринські школи, створені за моделлю шкіл Найтінгейл в Лондоні. Число таких шкіл швидко зростало. Різноманітність та

невисока якість навчальних медсестринських програм привели керівників медсестринських шкіл до усвідомлення необхідності пошуку шляхів стандартизації програм та поліпшення якості підготовки. У 1899 році за активної участі медичних сестер з Великобританії, США та Канади була створена Міжнародна Рада медичних сестер (МРМ), яка і на сьогодні є найавторитетнішою міжнародною організацією медичних сестер. З першого дня створення МРМ була сформована як Федерація національних медсестринських асоціацій, її першими корпоративними членами були асоціації Німеччини, США, Великобританії, Австралії, Голландії, Фінляндії. Рада не мала фінансів, свого офісу, відчувала великі труднощі зі зв'язком. Медсестри самі сплачували витрати організації. У перші роки свого існування МРМ не мала навіть особистого друкованого органу, тому всі її новини друкувалися у Британському сестринському журналі. Так продовжувалось аж до 1922 року, поки в світ не вийшов журнал "Міжнародна медсестринська освіта", який і сьогодні залишається офіційним друкованим органом МРМ. МРМ був заснований Фонд післядипломної медсестринської освіти, який дозволяє медсестрам з різних країн удосконалювати свою професійну освіту й займатися науковими дослідженнями в галузі сестринської справи. У наш час зусилля Міжнародної Ради медсестер спрямовані на основні три сфери діяльності: професійну медсестринську практику, управління та регулювання в сестринській справі, соціально-економічне благополуччя медсестер. Так, наприклад, з першого напрямку детально вивчаються питання міжнародної медсестринської практики, ВІЧ/СНІДу, здоров'я жінок, первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД). До найбільш значущих результатів діяльності Ради можна віднести створення таких важливих міжнародних документів, як: "Етичний кодекс медсестер", "Основні принципи медсестринської допомоги", а також ряд міжнародних декларацій, у тому числі спільних з Всесвітньою Організацією Охорони Здоров'я, Міжнародною медичною асоціацією, Міжнародною федерацією лікарень, Міжнародною організацією

праці, Лігою Червоного Хреста і багатьма іншими авторитетними організаціями. День 12 травня МРМ офіційно визнана як Міжнародний день медсестер. Радою було прийнято рішення кожний рік визначати тематику свята, яка б точно висвітлювала актуальність і напрямок діяльності національних асоціацій в межах всього міжнародного професійного співтовариства. Товариство Червоного Хреста, його значення в створенні шкіл сестер милосердя Саме під час Кримської війни були закладені підвалини Червоного Хреста, як спеціальної організації з надання допомоги пораненим на полі бою. Анрі Дюнал - засновник офіційного Міжнародного Товариства Червоного Хреста згодом зазначав, що думка про створення Товариства виникла в нього під впливом починань М.І. Пирогова. У червні 1859 р. під час своєї мандрівки до Ломбардії Анрі Дюнал був свідком битви при Мольферіно. Вражений картиною залишених на полі бою солдат, які помирали в муках через безпорадність військово-медичної служби, він відразу почав організовувати рятувальні загони, покликавши на допомогу місцеве населення. Він написав книгу "Згадка про Мольферіно", яка викликала потрясіння в Європі. У ній автор звернувся до світу з пропозицією створити в мирний час добровільне товариство, медичні сестри якого будуть готові турбуватися про поранених під час воєн. Цим медичним сестрам гарантуватимуться на міжнародному рівні визнання і повага. У 1863 році п'ять мешканців Женеви - Анрі Дюнал, Густав Луаньє, Луї Анпіа, Теодор Монцар і генерал Гійом Анрі Дюфур на основі філантропічної організації "Суспільна користь" вирішили заснувати Міжнародний комітет допомоги пораненим, який в 1876 році дістав назву Міжнародного комітету Червоного Хреста. Його принципами є: мир і злагода; захист життя і здоров'я людини, честі особистості; допомога жертвам збройних конфліктів, стихійних лих, турбота про інвалідів, немічних, старих, самотніх, хворих. Основні засади діяльності Червоного Хреста: гуманність, неупередженість, нейтральність, незалежність, добровільність, єдність, універсальність. Його емблема - червоний хрест на білому тлі. Майже у всіх видах допомоги, який надавав

Червоний Хрест пораненим і хворим воїнам на полі бою і в тилу, головними діючими особами були сестри милосердя. Діяльність Червоного Хреста з надання лікувально-продовольчої допомоги жертвам пожеж, неврожайності та інших стихійних лих показала, що у воєнний і мирний час сестри милосердя є необхідною ланкою, без якої не може існувати ні одна лікувальна установа Комітету. Міжнародний Червоний Хрест став міжнародним об'єднанням добровільних товариств надання допомоги хворим та пораненим під час війни. У мирний час його основною функцією є співпраця з усіма національними Товариствами Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Лева і Сонця в інтересах миру, дружби між народами, захисту прав людини, збереження життя і здоров'я людей. Розвиток медсестринства в Росії У 1815 році в Санкт-Петербурзькій Марійській лікарні для бідних вперше до догляду за хворими були залучені чотири "сердобольные вдовы" та чотири "испытываемые". До розряду "сердобольных вдов" могли бути прийняті й їхні незаміжні доньки. Особи, які бажали бути прийняті до цього розряду, повинні були попередньо не менше року бути в розряді "испытываемых". Визнані здатними приводились до присяги. Для догляду за хворими "сердобольные вдовы" щоденно відряджались по черзі до лікарень, а також в приватні доми. Кримська війна (1853-1856 рр.) і успішна участь в ній сестер милосердя дали значний поштовх для розвитку в Росії сестринської справи. Нагадаємо, що однією з найбільш яскравих сторінок в історії зародження і розвитку суспільної гуманної діяльності вважається заснування М.І. Пироговим у 1854 р. в Петербурзі Хрестовоздвиженської громади сестер опікування про хворих і поранених та її участь в наданні допомоги воїнам під час Кримської війни та оборони Севастополя. Як відомо з історії Кримської війни, англійські та французькі війська поставили собі за мету зруйнувати Севастополь - основну базу Чорноморського флоту. Боротьба наших військ проти добре озброєних загарбників була вкрай тяжкою. Тільки відвага, героїзм, виявлені при захисті Вітчизни, допомогли воїнам витримати навалу інтервентів і завдати їм відчутних ударів. Перші в

історії медицини жінки - медичні працівники - стали надавати допомогу пораненим та хворим воїнам на полі бою. М.І. Пирогов неодноразово вказував, що "наша сестра милосердя... должна быть простая, богопочтительная женщина, с практическим рассудком и с хорошим техническим образованием, ...непременно должна сохранить чувствительное сердце". Після наполегливих клопотань М.І. Пирогова з Хрестовоздвиженської громади на місце військових дій прибули перші групи добровольців-сестер милосердя у 1854 р. їх було 28. Всі 11 місяців вони працювали поруч з М.І. Пироговим. Сестри милосердя зберегли тисячі життів. Кримська війна (1853-1856 рр.) та участь в ній сестер милосердя є найяскравішим та значним етапом розвитку сестринської справи в ХІХ столітті. Ідея залучення сестер милосердя до надання допомоги пораненим та хворим на фронті була повністю реалізована М.І. Пироговим, який брав найдієвішу участь в підготовці та організації роботи медсестринського персоналу в цей період. Сестри милосердя доглядали поранених, допомагали лікарям при операціях, відали господарством польових шпиталів і таке інше. З того часу необхідність та доцільність участі жінок у догляді за хворими та пораненими одержали загальне визнання. Цей досвід було вирішено розвивати і створити цілу систему підготовки медсестринського персоналу не тільки на випадок війни, але й для мирного часу, бо кваліфікованого персоналу дуже потребували лікарні. З 1897 року термін навчання сестер милосердя в товариствах Червоного Хреста становив 2 роки. Медичну освіту сестри отримували в лікарнях і амбулаторіях товариств під керівництвом лікарів. Під час першої світової війни в 1914 році при товариствах були терміново організовані прискорені 6-тижневі курси з підготовки сестер милосердя. До 1917 року лікувально-профілактичні установи та санаторії Червоного Хреста обслуговували 2500 лікарів та 20000 сестер милосердя. Крім того, Червоний Хрест відрядив у безпосереднє розпорядження головного військово-санітарного управління 10000 сестер милосердя. Створення земського самоврядування (1861-1864 рр.) зумовило нове

зростання уваги до фельдшерів, як до не дуже обтяжливих для земського бюджету кадрів, що можуть забезпечити доступність медичної допомоги сільському населенню. Таким чином, в дореволюційній системі середньої медичної освіти в Росії переважаючим типом шкіл були фельдшерські, фельдшерсько-акушерські курси, школи бабок-повитух, курси та школи при товариствах Червоного Хреста з підготовки сестер милосердя. При військовому відомстві існували також курси лікарських помічників та військово-фельдшерські школи

ЗАВДАННЯ:

Підготувати на вибір:

1. презентацію з теми : «Історія розвитку медсестринства»
2. тести до теми «Історія розвитку медсестринства»